

свой личный отдых, рациональное питание без вредных излишеств, каким быть в семье, отстаивая ее благополучие и здоровое отношение к друзьям, сотрудникам по работе [3].

Литература.

1. Брехман И.И. Человек и биологически активные вещества. Изд. 2-е перераб. М. Наука, 1980, 120 с.
2. Брехман И.И. Введение в валеологию — науку о Здоровье, Л. Наука, 1987, с. 125.
3. Топоров Г.Н. Медицинская валеология. Книга 1.Общая медицинская валеология. Кодекс здорового образа жизни и долголетия. — Х.: Факт, 2003. — 243 с.

ЕКОЛОГІЧНА РОЛЬ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ЛІКАРНІ №2

Дерев'яно Т.В., Кацюба Я.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Зелені насадження є одним із головних показників благоустрою міст і селищ. Вони створюють оптимальні умови існування людини в місцях проживання і праці, забезпечують раціональний відпочинок і відновлення сил, сприятливо впливають на її організм, фізичне і психічне здоров'я.

Гігієнічні вимоги до озеленення населених пунктів передбачають багатофункціональне значення деревних і чагарникових насаджень, норми озеленення, розташування і розміри зелених ділянок залежно від призначення, планування та благоустрою озелених територій [1, 2]. Особливу увагу необхідно приділяти заходам при проведенні озеленення території лікувальних закладів. Оскільки зелені насадження будуть виконувати додаткову до основних методів наукової медицини фітотерапевтичну оздоровчу функцію. Тому, при озелененні лікувально-профілактичних установ враховують максимальний захист лікарняних корпусів від шуму, пилу, вітру, спеки. Внутрішню територію лікарні необхідно розбивати за типом парку, де переважає деревна рослинність. Пішохідні доріжки доцільно затінити зеленими насадженнями з порід, що виділяють фітонциди. Зелені насадження на території лікарень повинні займати не менше 60% усієї площі і становити в середньому 200 м² на одного хворого [1, 2].

Протягом 2014-2016 рр. нами були проведені дослідження зелених насаджень території Полтавської міської лікарні № 2, зокрема, вивчено санітарно-гігієнічні функції деревних рослин. З'ясовано, що у складі паркових композицій досліджуваної території переважають листяні породи (98% від загального видового складу), які відіграють вагомую роль в оптимізації екологічного стану території лікарні. Серед хвойних видів зростають лише два — ялина звичайна та туя західна, які представлені кількома деревами, а останній вид узагалі втратив свої декоративні та екологічні властивості.

Територію Полтавської міської лікарні № 2 розмежовує з однієї сторони (південної) — головна вулиця Монастирська, з іншої (північної) — провулок Госпітальний. Крім того, через її територію проходять додаткові автомобільні шляхи. Тому, основним джерелом забруднення середовища виступає автомобільний транспорт.

Досить дієвим засобом боротьби зі шкідливими викидами автомобільного транспорту є смуги зелених насаджень, ефективність яких може варіюватися в досить широких межах — від 7% до 35%. На території лікарні газо-, пило-, та димопоглинаючими властивостями володіють такі види деревних рослин як тополя біла, тополя бальзамічна, горобина звичайна, ясен звичайний, береза повисла, клен гостролистий, клен ясенелистий, липа серцелиста, бузок звичайний, бирючина звичайна, гірकोкаштан звичайний.

Важливу роль грають зелені насадження досліджуваної території в процесі газообміну: вони поглинають вуглекислий газ і виділяють кисень [1, 3].

До санітарно-гігієнічних властивостей рослин належить їх здатність виділяти особливі леткі органічні сполуки — фітонциди, які вбивають хвороботворні бактерії або затримують їх розвиток. Ці властивості набувають особливу цінність саме на територіях лікувально-профілактичних закладів, де повітря міститься в 10 разів більше патогенних організмів, ніж повітря інших частин населеного пункту. На території Полтавської міської лікарні відмічено такі види рослин, які мають високі антибактеріальні властивості та позитивно впливають на стан повітряного середовища — ялина звичайна, тополя бальзамічна, береза повисла, калина звичайна, липа серцелиста та інші. Максимальну антибактеріальну активність більшість рослин виявляють в літній період. Тому деякі з них можна використовувати як лікувальний матеріал. Але, кількість таких видів на території лікарні не достатня. В першу чергу, необхідно збільшити асортимент видів з високими фітонцидними властивостями (ялиця біла, сосна звичайна, ялівець звичайний, модрина сибірська, черемха звичайна та інші).

На території лікарні № 2 відмічено ще один несприятливий фактор для здоров'я людей — це шумове забруднення. Підвищений шумовий фон спостерігається внаслідок інтенсивного руху автотранспорту, нерациональної забудови корпусів і недостатнього озеленення території. Адже, голосний і тривалий шум негативно впливає на центральну нервову систему та психіку людини. З'являються ознаки втоми, знервованості, роздратованості, частішими стають пульс і дихання, підвищуються кров'яний тиск, знижується працездатність. Встановлено, що листяні породи дерев поглинають 26% звукової енергії, відбивають і розсіюють — 74 % [1, 2]. Тому необхідно дещо оптимізувати заходи щодо покращення видового складу та принципів посадки деревних рослин лікарні, які мають високі шумопоглинаючі властивості. Оскільки в озелененні досліджуваної території недостатньо використані такі види або вони представлені в незначній кількості. Це, зокрема, ялина звичайна, тополя біла, гірकोкаштан кінський, береза повисла, клен гостролистий, в'яз гладенький, горобина дуболиста, робінія псевдоакація та інші. Шумозахисні функції, певною мірою, залежать від принципів посадки. Високий ефект захисту від шуму досягається при створенні багаторядних групових насаджень. На жаль, на території міської лікарні рослини скомпоновані переважно в розріджені або однорядні алейні насадження.

Зелені насадження здатні **регулювати температуру** навколишнього середовища, зменшувати сонячне опромінення. Якщо рослинами затінити опроміновані сонцем стіни будинків, можна запобігти перегріву приміщень. Високі радіаційні температури спостерігаються не тільки біля стін, що опромінюються, але й на відстані 3-5 м від них [1, 2]. Тому необхідно на цій відстані від стін будинків улаштовувати газони і квітники. Ці

норми створення зелених насаджень на території лікарні досягнуті частково. Доцільно збільшити асортимент витких рослин біля лікувальних корпусів (зокрема з південної їх сторони). Серед видів, які найменше пропускають сонячну радіацію (0,8–0,9%) тут зростають гірकोкаштан звичайний, клен гостролистий, тополя біла, ясен звичайний, робінія псевдоакація.

Деревні насадження Полтавської міської лікарні здатні **регулювати вологість повітря**: при великій його сухості — вони підсилюють випари, при високій вологості водяні пари конденсуються на листках — більш прохолодних поверхнях. Для затінення території та вітрозахисту використані наступні породи дерев і кущів: гірकोкаштан звичайний, клен гостролистий, ялину звичайну, дуб звичайний, липу серцелисту та інші.

Таким чином, зелена зона території Полтавської міської лікарні № 2 відіграє важливу роль у процесі створення оптимальних умов для людини. Це стосується не тільки очищення повітря від забруднюючих речовин, але і зниження рівня шуму, вібрації, захисту від вітрів тощо. Зелені насадження, в цілому, позитивно впливають на нервову систему людини, що благотворно впливає на життєдіяльність і відпочинок. Але, необхідно відмітити, що асортимент рослин, використаних в озелененні території лікарні є досить бідним й одноманітним. Тому, доцільно провести подальші заходи оптимізації зеленої зони, збільшити асортимент хвойних видів та інше.

Література

1. Ігнатенко О.П. Благоустрій територій населених пунктів / О.П. Ігнатенко. — К., 2010. — 210 с.
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: Підручник / В.П.Кучерявий. — Львів: Світ, 2005. — 456с.
3. Кучерявий В.П. Зеленая зона города. — К: Наук. думка, 1981. — 246 с.

ЛІКАРСЬКІ ВЛАСТИВОСТІ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ОКОЛИЦЬ С. ЛЯШКІВКИ ЦАРИЧАНСЬКОГО РАЙОНУ

Дерев'янка Т.В., Сиса І.Є.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

На сьогодні рослини є одним із основних джерел для отримання різноманітних лікарських речовин. Більше 30% усіх лікарських препаратів отримують з рослинної сировини. Це, зокрема, біологічно активні речовини — алкалоїди, серцеві глікозиди, вітаміни, дубильні речовини, сапоніни, ефірні олії та інше. Досить актуальним питанням є виявлення серед дикорослої флори тих видів, препарати з яких мають виражену фармакологічну дію і терапевтичний ефект, а також оцінити ресурси лікарських рослин, склавши перелік цілющих видів визначеної території з наступним обліком природних ресурсів вибраних видів. З цією метою нами було досліджено лікарські деревні рослини лісових насаджень околиць с. Ляшківки Царичанського району. Встановлено 15 видів рослин, які характеризуються цінними лікарськими властивостями. З них 9 видів за життєвою формою — дерева, 6 — кущі. Необхідно відмітити, що лісові насадження за